

Historische feiten 1906-2008

Geschreven voor 'Recht uit het hart' het jubileumboek ter gelegenheid van het 75 jarig bestaan van Heliomare in 2007.

Tekst: Tekstbureau Zonneveld&Thöne, Beverwijk

1906

De witte dood

Op een winteravond in december roept de geneesheer-directeur van het Amsterdamse Onze Lieve Vrouwe Gasthuis, dr. N. Spanjer, in Utrecht een select gezelschap van notabelen bij elkaar. Onder zijn voorzitterschap wordt diezelfde avond nog 'de Vereeniging Rooms Katholieke Herstellingsoorden voor Longlijders en Zwakke kinderen' opgericht. De mannen zijn enthousiast en de plannen voor de bouw van een kinderherstellingsoord in Wijk aan Zee en een sanatorium in Groesbeek zijn dan ook snel gemaakt.

Al langere tijd maakt men zich druk om de bestrijding van tuberculose. Deze gevreesde volksziekte, vanwege het weinig hoopwekkende verloop ook wel 'de witte dood' genoemd, 'vliegende tering' of 'de witte pest', kost ieder jaar tienduizend slachtoffers het leven. Medicijnen zijn er niet. De enige succesvolle remedie lijkt te bestaan uit kuren en rust in een sanatorium.

1908

Lange aanloop

De eerste stap is de aanschaf van grond. In het Gelderse Groesbeek koopt de Vereeniging Rooms Katholieke Herstellingsoorden voor Longlijders en Zwakke kinderen een grote lap grond voor de inrichting van sanatorium Dekkerswald. Middenin de bossen. In het Noord-Hollandse badplaatsje Wijk aan Zee koopt men eveneens een stuk grond, een duinterrein vlakbij de zee. Het te bouwen sanatorium Dekkerswald in Groesbeek vergt echter alle aandacht, energie en ook het nodige van het vermogen van de Vereeniging. Dat maakt dat de plannen voor Wijk aan Zee zoetjes aan naar de achtergrond verdwijnen. Het terrein in de duinen ligt jaren braak. Het

enige dat herinnert aan het voornemen om een sanatorium te bouwen, is een groot bord waarop de naam van de Vereeniging prijkt. Het zal meer dan twintig jaar duren voordat het braakliggende terrein wordt benut.

1929

Katholieke wortels

Eindelijk is Wijk aan Zee aan de beurt! Het gaat Dekkerswald in Groesbeek, na een moeizame start en exploitatie, zeer goed. Nu zetten de heren hun zinnen op een tweede sanatorium in Wijk aan Zee. De aanbesteding van de bouw is snel voor elkaar, maar er verstrijkt nog een jaar voordat de financiering rond is. Er wordt van alles verzonnen, gedacht en gedaan om de kas te spekken. Van legaten en leningen tot loterijen. Dan, in 1930 is het zo ver. De spade gaat de grond in voor de bouw van een 'kleurig, fleurig pand in moderne stijl'. Met aparte afdelingen voor kinderen en volwassenen, een openluchtschool, zeebaden, röntgen- gips- en isoleerkamers, een operatiekamer én een klooster. Het aantal bedden is tweehonderd. De totale kosten bedragen fl. 863.000,- . Voor de verpleging doet de Vereeniging een beroep op de Eerwaarde Zusters van de Congregatie van de Heilige Carolus Borromeus uit Maastricht. De oorsprong van Heliomare is in en in katholiek.

1932

Waarom Wijk aan Zee?

Wijk aan Zee is de favoriete vakantiebestemming van mr. W. van Waterschoot van der Gracht, de voorzitter van de Vereeniging Rooms Katholieke Herstellingsoorden voor Longlijders en Zwakke kinderen. Deze Amsterdamse notaris heeft voor de zomermaanden een villaatje in Wijk aan Zee laten bouwen. Het plezier dat hij zelf

beleeft aan de zee en het strand heeft hem en zijn medebestuurders jaren geleden geïnspireerd tot het plan voor een sanatorium in deze badplaats. Zeelucht is namelijk ideaal voor zieken. Bovendien werkt de ultraviolette straling, die van de zee tegen de lucht wordt gekaatst, zeer goed op de *'tuberculeuse afwijkingen der beenderen'* (Uit de openingspeech van Dr. N. Spanjer, 7-7-1932).

Een naam bedenken voor het sanatorium leidt dan ook niet tot hoofdbreken. Het wordt 'Heliomare'. Helios is de zonnegod uit de Griekse mythologie. Mare betekent 'zee'. Op 1 september opent Heliomare, na een plechtige inzegening door de Deken van Beverwijk, officieel haar deuren.

1934

Een sfeer van blijheid

Dagelijks worden missen gelezen, 's morgens om 6.15 uur voor de kinderen en om 9.00 uur voor de volwassenen. Het kapelbezoek is hoog, en er wordt gezamenlijk viermaal per dag gebeden. Voor het eten, na het eten, bij het opstaan en bij het slapen gaan.

De Zusters zijn over het algemeen zeer ingenomen met de locatie aan zee. 'Over alles en allen hangt een sfeer van blijheid die echt weldadig aandoet,' zo schrijft een van hen in een brief, die in het jaarverslag van de Vereniging Rooms Katholieke Herstellingsoorden voor Longlijders en Zwakke kinderen wordt opgenomen. Dat laat onverlet dat er een grote afstand bestaat tussen de staf en de verpleegden. Zo kan een oud-patiënt zich later nog goed herinneren dat in deze jaren de geneesheer-directeur als een koning door de zalen schreed.

1935

De kippensensatie

Frisse buitenlucht. Een beter medicijn bestaat er niet. De geneesheren en Zusters hebben een ijzeren geloof in de gezonde werking van de buitenlucht. Alle patiënten worden zo veel

mogelijk buiten op het terras verpleegd en verzorgd. Het komt zelfs regelmatig voor dat de bedden midden in de nacht naar buiten worden gereden. Iedere morgen, weer of geen weer, worden de dekens weggetrokken en worden de patiënten *'gedurende tien minuten tot een kwartier (...) aan de atmosfeer blootgesteld. Voor de nog niet geoefenden duren die minuten heel lang en slechts weinigen ontkomen aan de sensatie van kippevel.'* (Uit het jaarverslag van 1935)

Herstellen in de open lucht? Waarom dan ook niet lesgeven in de openlucht? Twee onderwijzeressen starten in 1935 een eigen openluchtschool voor Heliomare. Een schooltje met zeven klassen. Urenlang wordt er buiten lesgegeven. Soms zelfs in de vrieskou. De onderwijzeressen kunnen nog ijsberen, de kinderen liggen stil in hun bedje.

1940

Bed uit

De eerste oorlogsjaren brengen voortdurend ongemak met zich mee. Als de oorlog net is uitgebroken worden op militair bevel veertig patiënten geëvacueerd. Zij moeten op voorhand hun bed uit omdat deze plaatsen voor de eerste Nederlandse oorlogsgewonden worden gevorderd. Later komt de elektriciteit op rantsoen en besluit de leiding uit zuinigheid om de liften buiten werking te stellen. Stookolie is eveneens schaars. Om het gebouw te kunnen verwarmen moeten de twee grote verwarmingsketels omgebouwd worden, zodat er op cokes kan worden gestookt.

1942

Hachelijke positie

Er gaan geruchten dat de geallieerden vanaf zee het bezette Europa gaan aanvallen. Kloppen de geruchten, dan heeft dat verstrekende gevolgen voor Heliomare die zich door haar ligging in de zeereep in een zeer hachelijke positie bevindt. De Zusters slaat de schrik om het hart. Moeder Overste last een extra dagelijks gebed in dat bestaat uit zeven

Onze Vaders en zeven Weesgegroeten. Overigens is de openluchtverpleging in de avonduren stopgezet vanwege de verduisteringsvoorschriften van de bezetter.

Vlak voor de kerst heerst er een enorme opschudding. Alle patiënten en personeelsleden (350 man) moeten het veld ruimen. Het pand wordt door de bezetters gevorderd. Vanaf dat moment maakt de locatie van Heliomare deel uit van de Duitse verdedigingslinie tegen een invasie vanaf zee. Met paard en wagen gaat de inboedel richting Beverwijk, naar de bisschoppelijke kweekschool aan de Baanstraat. De patiënten kunnen met vrachtauto's worden vervoerd. Dat jaar worden de zeelucht en het geluid van de branding node gemist.

1944

Tocht door de nacht

Op een heldere herfstavond in oktober staat een grote groep mensen in de haven van Beverwijk. Zij wachten tussen een onafzienbare rij bedden op de open boot die hen naar Amsterdam zal varen. Dat wordt namelijk noodgedwongen de nieuwe stek voor de patiënten van Heliomare. In alle stilte vaart de boot door de nacht. Eenmaal in Amsterdam breekt een onzekere tijd aan. De beschikbare ruimte voor de patiënten is veel te klein, het onderwijs wordt gestaakt en het voedselrantsoen is minimaal. De zwakste patiënten overlijden.

1945

Een verademing

Geboend, geschrobd en getimmerd wordt er na de bevrijding. De Duitse soldaten hebben het pand volledig uitgewoond en Heliomare is één grote chaos. Een groep kordate vrijwilligers uit Beverwijk en Wijk aan Zee helpt met een grote opknapbeurt. Begin juli is de klus geklaard. Op een zomerse ochtend varen drie dekschuiten met aan boord 130 patiënten van Amsterdam terug naar Beverwijk. De thuiskomst is een verademing. Van de benauwde locatie in

Amsterdam naar het ruime, lichte Heliomare in Wijk aan Zee. De opgenomen patiënten zijn ziek en verzwakt door de gebrekkige verpleging en het voedseltekort van de afgelopen oorlogsjaren. De rust in Heliomare is gelukkig zo heilzaam als wat.

1947

De berg

Papieren stapelen zich op. Het medisch-administratieve werk begint vanaf deze tijd flink uit te dijen. Het aantal instanties dat om informatie vraagt over de patiënten is enorm gestegen en al dat papier wordt een heuse berg, zo klaagt men in het jaarverslag. En, *'het is niet de belangstelling voor de zieken, die de zucht naar formulieren verklaart, doch zuiver administratieve overwegingen'*. En dan te bedenken dat dit nog maar een bescheiden voorbode is van de bureaucratiesering in latere jaren.

Goed nieuws is dat de verpleging niet meer alleen is weggelegd voor de welgestelden. Moest je eerst bijna vermogend zijn om je een verblijf in een sanatorium te kunnen veroorloven, vanaf 1947 vergoeden de ziekteverzekeringen de behandelingen en het verblijf. Er komt een wachtlijst en de hoogste tijd lijkt aangebroken om uit te breiden.

1950

Heuglijke dag

De school is in haar nopjes. De inspecteur van onderwijs besluit na een werkbezoek aan Heliomare om de school de status toe te kennen van Buitengewoon Lager Onderwijs. Vanaf nu mag Heliomare op iedere vijftien leerlingen een leerkracht aannemen. Op kosten van het rijk.

1952

Leken aan bed

Voor het eerst is de verpleging niet meer uitsluitend het domein van de Zusters van de Congregatie van de Heilige Carolus

Borromeus. Om aan de toenemende vraag aan personeel te kunnen voldoen, komen er zogenaamde lekenverpleegsters in dienst. Met mondjesmaat weliswaar, maar toch. Het luidt een nieuwe periode in van het personeelsbeleid, want de Zusters zijn werknemers die zeer weinig eisen. Vakantie is hen vreemd en vrije dagen zijn zeer zeldzaam. 'Als het enigszins kan', zo meldt het jaarverslag, hebben zij iedere maand één dag vrij. Met het in dienst nemen van leken, hoewel nog zeer klein in aantal, wordt gebroken met de vanzelfsprekende toewijding van 365 dagen per jaar.

1957

Een damasten kleed

Heliomare bestaat 25 jaar. Genoeg reden voor een feestje en een kerkelijke viering. Een weverij uit Eindhoven feliciteert Heliomare van harte en stuurt een cadeau op. Het is een damasten kleed met een afbeelding van het Laatste Avondmaal, bestemd voor op het altaar in de huiskapel. Aan de band met het katholieke geloof wordt voorlopig nog niet getornd. Het bestuur wordt gevormd door de bisschop en enkele geestelijken; de nonnen zwaaien de scepter over de dagelijkse gang van zaken. En telkens als er iets te vieren valt of te openen, komen er pastoors aan te pas om het nieuwe lokaal of de nieuwe aanbouw in te zegenen.

1959

Onstuimige ontwikkelingen

De tijden veranderen. De tuberculose is, mede door de ontwikkeling van medicijnen in de oorlog, nagenoeg bedwongen en dat valt goed af te lezen aan het drastisch dalende aantal patiënten. Heliomare bezint zich op een nieuwe koers en verlegt haar aandacht naar nieuwe doelgroepen. De organisatie gaat zich in toenemende mate profileren als revalidatieoord. Bij deze koerswijziging hebben de gevolgen van de oorlog een belangrijke rol gespeeld. De oorlogsslachtoffers klopten na de oorlog bij Heliomare aan om te revalideren.

Een jaar lang wordt er druk verbouwd. En dan is Heliomare een Revalidatie Oord. Een van de vleugels van het sanatorium is compleet heringericht met de nieuwste technische snuffes, zoals 'blitsdouches', een zwembad met 'loophefplateau dat uniek is in de hele wereld'. Het oord biedt plaats aan 120 revalidanten. Als de verf nog nat is en de Commissaris van de Koningin op 27 april de officiële openingshandeling verricht, liggen er al 25 patiënten in bed. Ofwel revalidanten. Want, zoals een ex-revalidant later zal opmerken over zijn verblijf bij Revalidatie: 'Wij waren revalidanten, geen patiënten. Patiënten liggen de hele dag in bed; revalidanten werken de hele dag hard aan hun herstel' ('Heliomare 75 jaar', bijlage van Dagblad Kennemerland, d.d. 25-9-2007).

1959

Voor alle gezindten

Een belangrijke ommekeer voltrekt zich bijna onopvallend en stilzwijgend. Vanaf heden zijn patiënten 'van alle gezindten' welkom. Het katholieke geloof is niet meer de enige norm. De ontkerkelijking van de Nederlandse samenleving en dus ook van Heliomare is ophanden. De bisschop van Haarlem zegent op 24 april de nieuwe vleugel in. Dat dan weer wel. En de verzorging van de revalidanten blijft voor het overgrote deel in handen van de Zusters uit Maastricht.

Het onderwijs slaat zijn vleugels uit. De school kan nu, behalve lesgeven aan kinderen van zes tot twaalf jaar, ook jonge mensen opleiden voor ULO, het middenstandsexamen of de vakexamens. Bovendien probeert Heliomare in deze jaren voor het eerst om betaald werk te regelen voor patiënten.

1963

Buiten blauwbekken

Frisse zeelucht is heilig. Zelfs wanneer het tijdens de winter van 1963 maanden achtereen streng vriest, liggen de patiënten gewoon buiten in bed. Goed ingepakt weliswaar, maar

toch. Boven de dekens steken vele rode neuzen uit. De familie staat tijdens het bezoeken in dikke jassen rondom het bed te klappertanden.

De groei gaat gestaag door. Grootscheepse plannen voor een verbouwing worden stapje voor stapje uitgewerkt. Dit jaar wordt een nieuwe kinderafdeling met school opgeleverd en zijn het beddenhuis en de therapeutische ruimte uitgebreid. Een leeg souterrain wordt, na een opknapbeurt, voortaan benut door de afdeling voor arbeidstherapie. Er is een nieuwe oefenzaal; voor de logopedisten zijn er nieuwe kamers en voor de patiënten nieuwe eet- en recreatiezalen.

1964

Groeien en nog eens groeien

Dit jaar wordt er grootscheeps verbouwd. De nieuwbouw van 24 verpleegsterskamers wordt afgerond, plus een leslokaal en praktijklokaal. De BLO school heeft in de tussentijd alweer een derde noodlokaal laten plaatsen. Maar het blijft lastig om *'(...) met vijf leerkrachten en drie leslokalen te werken, terwijl ook een kamer voor het hoofd en een personeelskamer noodzakelijk zijn, daar door het grotere aantal leerkrachten en de onontbeerlijke hulp van de kinderverzorgsters in de klaslokalen de bestaande personeelskamer niet meer aan zijn bestemming kan voldoen.'* Aldus een verzuiming uit het jaarverslag.

Ook het personeelsbestand dijt behoorlijk uit. Niet alleen bij Onderwijs. Dit jaar treden er 36 meisjes bij Revalidatie in dienst die intern worden opgeleid voor ziekenverzorgster. Een eigen eetzaal voor alle medewerkers blijft nog even een stille wens, want er staat nog meer op stapel. Revalidatie moet nog worden verbouwd. Er komt namelijk een afdeling orthopedie en het beddenhuis wordt uitgebreid tot 170 bedden.

1968

Roken maar!

Er wordt wat afgepaft in Heliomare. Sigaretten, shag, pijpen en dikke sigaren. De patiënten op zaal liggen op een bruin paardendekentje rustig te roken. ('Heliomare 75 jaar', bijlage van Dagblad Kennemerland, d.d. 25-9-2007).

Rokers tussen niet-rokers. Het kan allemaal, en geen hond die het erg vindt. Tegenwoordig hebben rokende cliënten en patiënten van Revalidatie in Wijk aan Zee, buiten een eigen prieeltje tot hun beschikking. Binnen roken is van een andere tijd en een andere wereld.

1970

Brand!

Kort na middernacht wordt, midden in de winter, plotsklaps groot alarm geslagen. Het gloednieuwe ketelhuis aan de achterzijde van Heliomare staat in lichterlaaie. Twee medewerkers roepen de hulp in van de Beverwijkse brandweer die snel ter plaatse is. Binnen een mum van tijd is de brand meester. Zo snel zelfs dat de meeste patiënten er geen weet van hebben en gewoon doorslapen. Het oude ketelhuis, dat eigenlijk afgebroken zou worden, staat er nog en kan dus nog steeds zijn nut bewijzen. Het voorjaar komt vroeg dit jaar en is gelukkig heel zacht. Dat maakt dat de verwarming van Heliomare niet in de problemen komt.

1971

Vergadercultuur?

Medewerkers klagen steen en been over het beslag dat op hun tijd wordt gelegd door de vergaderingen en commissiebesprekingen. De vergadertijd rijst de pan uit. De directie onderzoekt of de vergaderstroom kan worden ingedamd en hoe er efficiënter en met meer succes kan worden overlegd. Regelmatig blijkt namelijk dat informatie niet op die plaatsen belandt waar ze gewenst is. Met andere woorden: Heliomare moet leren beter te communiceren!

1973

School uit de problemen

De leerlingen van Heliomare stappen na hun zomervakantie een splinternieuw schoolgebouw binnen. Na jaren van ruimtegebrek, gebrekkige huisvesting en een tekort aan personeel, haalt iedereen van Onderwijs opgelucht adem. De moeilijkheden zijn voorbij. De nieuwe school oogt ruim, licht en fris en is helemaal toegespitst op datgene wat de kinderen met een lichamelijke handicap nodig hebben. Een jaar eerder is de afdeling sanatorium van het onderwijs opgehouden te bestaan. Tuberculose komt nog maar zeer zelden voor.

1974

Rust in de tent

De torenhoge bouwkraan is van het terrein verdwenen. Sommige medewerkers die hier nota bene al jaren werken, weten niet beter of Heliomare is voortdurend aan het verbouwen. Maar nu is er eindelijk rust in de tent. Hoewel... de stoomverwarming is nog niet op alle plekken in het gebouw vervangen door warmwaterverwarming. En, het zwembad is eigenlijk verouderd en veel te klein. Heliomare is nooit klaar, zo lijkt 't wel.

1976

Even uit je dak

Carnaval wordt in Wijk aan Zee uitbundig gevierd. Iedereen zet werk en zorgen aan de kant om weer volop mee te kunnen doen. Niet alleen de leiding, verpleegkundigen en therapeuten, ook de patiënten en cliënten steken zich voor deze carnavalsavond enthousiast in boerenkielen, vreemdsoortige jurken en bonte clownspakken. Het animo voor feestjes is trouwens altijd groot. Met de regelmaat van de klok wordt er iets gezelligs op touw gezet. Van geplande festiviteiten en sportdagen tot spontane modeshows en dagjes uit. Al dat geregeld en gedoe is niet alleen ontspannend en leuk, het pakt ook goed uit voor de werksfeer en de saamhorigheid.

1978

Zusters vertrekken

Het klooster is niet meer. De laatste twintig Zusters van de Congregatie van de Heilige Carolus Borromeus - die de afgelopen 45 jaar de patiënten hebben verpleegd – zijn met de Noorderzon vertrokken. De Zusters worden nu gehuisvest in bejaardentehuizen of kloosters elders in het land. Een tijdperk loopt ten einde. Slechts vier religieuzen, waaronder Zuster Callista, blijven in dienst bij Heliomare. Zij behoren tot de laatste der Mohikanen van het katholieke verleden.

Nieuw: Schooltuin!

De rust aan het bouwfront is van korte duur. In 1978 ondergaat de entree een ingrijpende verbouwing, wordt de school voor buitengewoon onderwijs opnieuw uitgebreid, en wordt de garage van de voormalige school voor ziekenverzorgsters getransformeerd tot praktijklokaal. En, Heliomare heeft er een heuse schooltuin bij gekregen. Achter de school is een groot tuinencomplex aangelegd waar de kinderen naar hartenlust kunnen tuinieren.

1979

Eerste leerkracht voor volwassenen

Er wordt al een tijdje op verschillende fronten aan de weg getimmerd om voor volwassenen met een handicap betaald werk én beroepsopleidingen te realiseren. Druk overleg met de rijksoverheid, het bedrijfsleven, de Gemeenschappelijke Medische Dienst en het Arbeidsbureau werpt dit jaar zijn vruchten af. Onderwijs kan nu een leerkracht aanstellen voor beroepsonderwijs aan jongeren en volwassenen. Het ministerie van Onderwijs verleent hiervoor een speciale vergunning.

1981

Hoog bezoek

Vlaggetjes, slingers en andere versieringen verwelkomen in het voorjaar de komst van de koningin. Koningin Juliana brengt in mei 1981 in het kader van het Internationale Jaar van Gehandicapten een werkbezoek aan Heliomare. Dat komt goed uit. Het nieuwe zwembad is net klaar en nu kan de koningin tijdens het geplande bezoek mooi de officiële openingshandeling verrichten.

De kapel van Heliomare, ooit vertrouwd en onmisbaar onderdeel van het katholieke sanatorium, wordt verbouwd. De traditionele gebedsruimte wordt geschikt gemaakt voor zogenaamde 'stille recreatie'. Dat wordt de 'kleine kapel'. Voor Zuster Callista, de laatste non in dienst van Heliomare, en voor patiënten die dat willen, is dit een goede plek om zich af te zonderen voor contemplatie en gebed.

1982

Actie!

De verpleegkundigen klagen over de grote werkdruk. Die zou misschien nog te verteren zijn, ware het niet dat de overheid steeds vaker de hand op de knip houdt. De term 'personeelsstop' doet zijn ingang. Wanneer de zoveelste bezuinigingsronde door de overheid wordt aangekondigd, schiet dit bij de medewerkers in het verkeerde keelgat. Ze gaan actie voeren. De krant komt en doet uitgebreid verslag van de rebellie onder de verpleegkundigen. Dat zij onder vuur liggen, blijkt onder meer uit het relatief hoge ziekteverzuim dat in één jaar tijd stijgt van 7,9% naar 10%.

1983

Eerste sponsoractie

In Wijk aan Zee verrijst een fonkelnieuwe sporthal, goed geoutilleerd voor alle patiënten en cliënten. Heliomare heeft de nodige creativiteit aan de dag gelegd om de hal te kunnen financieren en voor de eerste maal in haar geschiedenis een sponsoractie op touw gezet. De kosten worden gedekt door bijdragen van de provincie, een lening en bijdragen van

diverse sponsors uit het bedrijfsleven. Samen zijn zij goed voor 2,5 miljoen gulden.

De nieuwe witte noodgebouwen, die achter het revalidatiecentrum worden geplaatst, bieden plaats aan de beroepsopleidingen.

1987

Ukken en pukken

De kleinste klanten van Heliomare zijn doorgaans niet jonger dan vier jaar. Maar de laatste tijd komen er steeds meer verzoeken van ouders binnen of ook hun baby's en peuters in aanmerking kunnen komen voor dagbehandeling. Heliomare neemt deze vragen serieus en start voor kleintjes die achterlopen op motorisch of verstandelijk gebied, de zogenaamde vroegbehandeling. De ouders worden met professionele raad en daad bijgestaan.

1988

Kleurtje terug

De klus is geklaard. Heliomare heeft haar oorspronkelijke kleur terug. Maandenlang heeft het gebouw in de steigers gestaan voor een grondige schoonmaakbeurt. Weer, zeewind en vervuiling vormden in de loop der jaren een ware aanslag op de originele warme gele baksteenkleur uit 1932. Maar nu is weer goed te zien hoe het pand er in het oprichtingsjaar bijstond.

1989

Kool is er niets bij

Heliomare blijft groeien. Steeds meer ouders en kinderen weten de weg naar Heliomare onderwijs te vinden. De school, inmiddels de mytyl-tyltyl-Scholengemeenschap, is alweer te klein. Dankzij de nieuwe aanbouw komt er ruimte voor extra lokalen. Deze uitbouw én de nieuwe kinderbehandel-unit worden dit jaar feestelijk in gebruik genomen. Dat is nog niet alles. Ook de Vroegbehandelingsruimte is uitgebreid en binnenkort worden ook de groepsruimtes en de gangen van de verpleegafdeling aangepakt.

Het vakgebied groeit ook. De deskundigheid op het gebied van lichamelijke handicaps en aangeboren hersenletsel wordt verrijkt met professionele aandacht voor niet-aangeboren hersenletsel. In toenemende mate worden de behandelmethoden voor niet-aangeboren hersenletsel geprofessionaliseerd.

1990

Zuster Callista neemt afscheid

De Zusters waren allang verdwenen, maar één Zuster was nog dagelijks bij Heliomare te vinden. Tot 1990 runt Zuster Callista het bedrijfsrestaurant. Op 8 juni neemt ook zij afscheid van de werkplek waar ze 25 jaar lang een kleurrijke verschijning was. Zuster Callista gaat op haar zestigste terug naar het 'Moederhuis' van de Congregatie in Maastricht om leiding te geven aan het personeel aldaar. In 2007 zegt zij over haar lange loopbaan bij Heliomare: 'Het waren de mooiste jaren van mijn leven.' En: 'We werkten met z'n allen aan iets moois, het geven van een toekomst aan mensen die moeten herstellen van een ziekte of van een ongeval. Wij hadden geen beroep maar een roeping.' (Uit Dagblad Kennemerland, april 2007)

1998

Een eigen plek onder de zon

Er wordt bij Heliomare volop getuiniert, geschilderd en gemusiceerd. De organisatie bestrijkt nu zo'n beetje het hele leven. Na de bemoeienissen op arbeidsgebied en beroepsopleidingen richt de organisatie zich nu ook op huisvesting en dagbesteding. Cliënten kunnen zich voor een werkproject of een cursus opgeven of een van hun liefhebberijen uitleven in een van de activiteitencentra in Aalsmeer, Haarlem of Krommenie.

De reistijd van leerlingen is al langer een heikel punt. De kinderen komen vaak van heinde en verre en zitten dan urenlang in een busje op weg naar school en weer naar huis. Tijdlopend en absoluut niet leuk. De ouders hebben wel

oren naar woonvoorzieningen voor hun kinderen in de buurt van de school. Voortvarend gaat Heliomare aan de slag. Al snel staat er op het terrein in Wijk aan Zee een noodgebouw waarin acht jongeren hun intrek nemen. Omdat ervaring ontbreekt met dergelijke projecten gaat Heliomare een fusie aan met Kinderhuis De Blauwe Reiger in Bergen. Dat gaat goed. Heel goed zelfs, want niet veel later wordt een prachtig pand en woonhuis in Wijk aan Zee gekocht voor de huisvesting van 36 jongeren.

2000

De jongste aanwas

Het zal zeker niet de laatste zijn, maar in ieder geval is Sport tot nu toe de jongste aanwas in het voorzieningenpakket van Heliomare. De mogelijkheden zijn groot en gevarieerd en bedoeld voor klanten van Heliomare én voor mensen van buitenaf. Iedereen kan volop gebruikmaken van de expertise van Heliomare op het gebied van beweging en conditie. Die brede aanpak laat zien dat de organisatie midden in de samenleving staat.

Ook Wonen timmert weer aan de weg. Nu voor volwassenen met niet-aangeboren hersenletsel. In Krommenie wordt voor deze doelgroep een pand met tien appartementen aangekocht.

En Arbeidsintegratie viert dit jaar een bijzondere kerst. De manager steekt dan voor de eerste maal de sleutel in het slot van een nieuw gebouw aan de Dorpsweide in Wijk aan Zee. De noodgebouwen van Arbeidsintegratie aan de Relweg behoren voorgoed tot de verleden tijd.

2002

Nieuwbouw voor Revalidatie

Jarenlang wordt er achter de schermen hard en intensief gewerkt aan de nieuwbouw voor Revalidatie. Dat werken én het geduldig afwachten wordt dit jaar beloond. Er verrijst een nieuw opvallend pand, helemaal in

harmonie met het oude gebouw. Het veelvuldig gebruik van natuurlijke materialen in het nieuwe gebouw past mooi bij de gele bakstenen van het oude pand. Deze nieuwbouw voor Revalidatie wordt gecombineerd met een totale renovatie van de entree. De beschikbare ruimte voor Heliomare is in één klap verdubbeld.

2003

Hup naar Den Haag!

Vlak voor de zomervakantie komt er bij Onderwijs een alarmerend bericht binnen. Leerlingen met een stoornis in het autistisch spectrum mogen vanaf 1 september niet meer naar Heliomare onderwijs. Een nieuwe wet die voor speciaal onderwijs ophanden is, verordonneert dat deze leerlingen thuishoren op scholen voor kinderen met ernstige gedragstoornissen. Onderwijs vreest het ergste. Het gevaar is groot dat de kinderen met een autisme stoornis daar worden ondergesneeuwd. Bovendien, iedereen heeft het in Wijk aan Zee naar zijn zin. De school is veilig, de klassen zijn klein en de leerkrachten zijn geschoold op het gebied van autisme.

Vliegensvlug komt er een intensieve lobby op gang. Medewerkers en ouders bezoeken de leden van de vaste Kamercommissie Onderwijs meerdere malen, om hen uit de doeken te doen welke desastreuze gevolgen deze wet heeft voor autistische kinderen. De kamerleden zijn onder de indruk van hun vurig pleidooi. Speciaal voor Heliomare dienen zij een wijziging in op het wetsvoorstel dat door de Tweede Kamer zo wordt aangenomen. De vlag kan uit. Alle autistische leerlingen mogen bij Heliomare blijven.

2005

Noodkreet

Heliomare luidt de noodklok. De school barst bijna uit haar voegen. Behalve het hoofdgebouw zijn er twee dependances in gebruik waardoor juffen, meesters en de behandelaars regelmatig van hot naar her rennen. Uitbreiden op deze plek kan niet meer. Samen met de gemeente Beverwijk wordt er gebrainstormd over mogelijke oplossingen. Wat te denken van een verhuizing van de school naar het stationsgebied in Beverwijk? Samen met de kinder- en jeugdrevalidatie? De eerste haalbaarheidsonderzoeken zijn reeds begonnen, maar geduld is een schone zaak. Het zal nog zeker vijf jaar duren voordat het nieuwe kinder- en jeugdcentrum zijn deuren kan openen.

2007

Jubel de jubel!

Heliomare jubileert. De organisatie viert haar 75-jarig bestaan. Het hele jaar door zijn er tal van festiviteiten. Van kortdurende als een feestavond voor alle cliënten, de kunsttag voor alle kinderen met hieraan gekoppeld een veiling, de kindermusical Belle en het beest, tot een open dag en wetenschappelijke lezingen over het menselijk brein.

De geschiedenis van de afgelopen 75 jaar laat zien dat Heliomare telkens volop in beweging is. Ook nu. Er staan veel nieuwe plannen op stapel, waaronder de verhuizing van Onderwijs en de kinder- en jeugdrevalidatie naar het stationsgebied in Beverwijk, een fusie met de stichting Skoop met drie scholen voor speciaal onderwijs en een vestiging in de Zaanstreek. Bovendien wordt er hard gewerkt aan een nieuw expertisecentrum voor mensen met niet-aangeboren hersenletsel. Anno 2007 barst Heliomare van de energie.